

Yttrande
20200515

Dnr: Ku2019/02112/KL

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2019:58

Arkivutredningen Härifrån till Evigheten – en långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv

Sammanfattning:

I betänkandet från Arkivutredningen finns några förslag som Hallands Arkivförbund vill kommentera och som är av stor betydelse för den enskilda arkivsektorn:

- En stabil grundfinansiering för att driva arkivverksamhet inom den enskilda sektorn är nödvändigt.
- Oklar finansiering av herrelösa arkiv är en nyckelfråga.
- Förtydliga begreppet Centrumbildning.
- Det bör finnas tydliga och gemensamma riktlinjer för hur arkiv i enskild arkivsektor skall arbeta och att Riksarkivet *skall* vara rådgivande.
- Tydliga och gemensamma instruktioner hur frågan om GDPR och personuppgifter i arkivhandlingar skall hanteras i enskilda arkiv.
- De enskilda arkiven skall vara en del av vårt gemensamma kulturarv och detta skall regleras i ny arkivlag.
- Nationell Arkivdatabas skall utvecklas och förenklas och vara den gemensamma nationella arkivportalen till vilken den enskilda arkivsektorn självklart skall anslutas.
- De enskilda arkiven i hela landet används flitigt av olika människor. I utredningen saknas i mycket användarperspektivet. Vad innebär ett ökat användande av arkiven?

Kap 10.3 Finansieringsfrågan är grundläggande som under flera år varit underfinansierad vilket gör att det i dagsläget är mycket svårt att leva upp till de mål och krav som finns i kulturplaner på regional och nationell nivå. Det är svårt att planera långsiktigt med så osäkra intäkter då verksamheterna till stor del är finansierade genom medlemskap (deponerande föreningar). De herrelösa arkiven tenderar också att öka i omfattning och för dem finns ingen tydlig finansiering.

Många föreningar anser inte att de har råd att betala medlemskap och förvarar därför värdefullt kulturarv i lokaler som inte på något sätt garanterar säkerhet och tillgänglighet. Risken blir att ekonomin styr urvalet av vilka handlingar som skall bevaras eller inte.

Kap 10.3.3 Begreppet Centrumbildning behöver förklaras och definieras. Betyder det organisatorisk centralisering eller geografisk, eller kanske både och. Och går det att

genomföra i verkligheten? Så länge de enskilda arkivverksamheterna är beroende av medlemsavgifter för finansiering så måste det finnas arkivlokaler där deponenterna finns annars lämnar medlemmarna inte in sina arkiv. Det kan inte finnas en modell för centrumbildning, det måste finnas olika lösningar för samordning beroende på förutsättningar och behov.

Kap 10.4.1 Den enskilda arkivsektorn är sprungen ur olika förutsättningar och initiativ runt om i landet. Men det finns idag inga tydliga gemensamma riktlinjer för hur verksamheterna skall fungera. Många använder Riksarkivets policys och riktlinjer. I samband med GDPRs införande uppmärksammades att den enskilda arkivsektorn också berörs. Det är viktigt att tydliga och gemensamma riktlinjer utarbetas. Riksarkivet skall vara rådgivande för den enskilda arkivsektorn rörande verksamhet och policys i arkivfrågor. Och informationen från den rådgivande instansen skall också vara tydlig och enkelt komma berörda arkiv till del.

I dag fungerar inte informationsspridningen från Riksarkivets samarbetsråd ut till de enskilda arkiven i landet. Möjligen skulle ett råd under Kulturdepartementet fungera bättre, men risken är att frågorna kommer ännu längre från de berörda.

Kap 11.2.2 Den enskilda arkivsektorn är en tydlig del av vårt gemensamma kulturarv. I dessa arkiv bevaras civilsamhällets historia vilken är en mycket viktig del av utvecklingen av vårt demokratiska samhälle. I en ny arkivlag skall det tydligt anges att de enskilda arkiven omfattas av lagen och är en naturlig del av kulturarvet.

Kap 11.7.1 För att tillgängliggöra arkiv samt för forskare att finna arkivhandlingar är Nationell Arkivdatabas det viktigaste redskapet. Det är viktigt att Riksarkivet få nationellt ansvar att utveckla databasen men också att förenkla för den enskilda sektorn att tillgängliggöra sitt innehåll den vägen samt för forskare att kunna hitta i databasen. Att delta i Nationell Arkivdatabas och att leverera dit skall vara ett krav för de enskilda arkiven och det skall vara kostnadsfritt. Att såsom i museivärlden använda flera olika program och databaser är inte en effektiv lösning för framtiden.

Kap 4.6.4 För de enskilda arkiven är kontakten med användaren och medlemmar viktig vilket gör att det behövs ökade resurser för att ta hand om forskar- och medlemsfrågor. Användare kan vara skolelever, högskolestudenter, journalister, författare, tjänstemän i offentlig sektor, privatforskare e t c, både från Sverige och utlandet. De enskilda arkiven ute i landet behöver besitta en hög kompetens inom många områden såsom t e x GDPR, Upphovsrätt, Sekretess och så vidare. Med en ökad tillgänglighet till arkiven finns också krav. Tillgängliga lokaler, enklare distribuering av arkivinformation via NAD, professionell och kompetent personal samt utveckling inom IT området. Enligt den regionala kulturplanen och Kulturdatabasen förväntas de enskilda arkiven arbeta publikt med användare. För att kunna leva upp till detta behövs ökade resurser både personellt och finansiellt.

Varberg 20200515
Hallands Arkivförbund
genom

Jan-Olof Johansson
Jan-Olof Johansson, ordförande

